

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Velaug H. Sælid
velaughs@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Ellen Krystad
ellenk@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT ►

Hvorfor blir folk så opphisset av diskusjoner om norsk kultur? Svaret gir seg selv.

Det individuelle vi

Frode Barkved

KRONIKK

Året 2013 ble innledet av diskusjoner om norsk kultur med utgangspunkt i blant annet Jon Hustads kronikk i Aftenposten «Ikkje min kulturminister». I kjølvannet av debatten spurte Klassekampens redaktør Bjørgulv Braanen på Facebook: «Hva er det som gjør at det reageres så sterkt når noen forsøker å definere særegenheter ved en nasjonal kultur?»

Med noen unntak ble diskusjonstråden en temmelig sursøt synsesaus, godt krydret med velkjente og forutsigbare posisjoner. Enkelte hevdet at det ikke finnes en typisk norsk kultur siden alle har egne individuelle preferanser. Noen syntes *det* ble et noe vel dvasket og postmodernistisk statement.

Andre hevdet at det i Norge finnes noe særegent, som for eksempel tillit borgerne imellom og mellom borgerne og statsmakten, i motsetning til land som Polen, Pakistan og Somalia. En dro frem skattesnusk innen den pakistansk dominerte drosjenæringen i Oslo som eksempel på et kulturelt særtrekk, men ble fort korrigeret av en som kunne melde at pakistanske drosjesjåfører hadde lært dette av norske kolleger som tidligere dominerte drosjemarkedet.

I etterkant falt det meg inn at det nettopp er Braanens innledende spørsmål som kan hjelpe oss å navigere i dette stormfulle landskapet. For selve spørsmålet er i seg selv noe kulturelt særegent; dermed blir det et spørsmål som langt på vei besvarer seg selv. Det har dessuten en eksplosiv kraft som næres av en hundreårig modernitet som begynte i Europa og Vesten, men som i dag er et allmennmenneskelig og kosmopolitisk anliggende.

En av hovedtesene innen modernitetstenkningen er fremveksten av individets

ensomhet som følge av at Gud og tradisjoner er rensert bort, og mennesket er stilt helt for seg selv. Hvorfor da ensomhet? Jo, fordi veien til å ta ansvar for egen fremtid har tapet som forutsetning. Tapet av en instans utenfor meg som definerer meg og leder mine steg, om den kalles Gud, ætten, stammen eller nasjonen, er forutsetningen for modernitetens individualisme. På godt og ondt.

Vi – eller i det minste jeg – vil verken essensialiseres eller etnisiteres. Jeg vil være et autonomt vesen som kan virkeliggjøre meg selv, fordi jeg – som alle andre – har verdi og verdighet i kraft av å være menneske og dermed en ukrenkelig rett til *mitt* liv. Dersom man i det hele tatt

«Vi, eller i det minste jeg, vil verken essensialiseres eller etnisiteres»

skal våge å la fingrene taste det betente ordet «kulturforskjeller», tror jeg det er her man kan begynne.

I danske Asger Nørgaard Larsens og koreanskfødte Su Mi Park Dahlgaards bok «Øst er øst og vest er vest», kan vi lese at i Østen brukes ord som *jeg, meg* og *min* langt nær så hyppig som i Vesten, til fordel for *vi* og *vårt*. I Østen heter det «vår mor» og «vår hustru», fordi grensen mellom en selv og familien i praksis er utslettet.

Alle deltar i det enkelte

familiemedlemmets avgjørende valg, så som ekteskap, utdanning, yrkesvalg og så videre. Abid Q. Raja skrev i 2003 om oppdragelse av pakistanske kontra norske barn: «Det norske barnet oppdras til selvstendighet. Jeg'et blir viktigst. Dette har opplagt mange fordeler. Ulempe er at man kan bli egosentrisk. [...] Mens det norske barnet oppdras til selvstendighet, oppdras det pakistanske barnet til kollektivet. Barnet oppdras til å være en del av familien, og man må i enkelte tilfeller la familiens behov gå foran ens egne.»

Den indiske antropologen Prakesh G. Reddy, som i 1989 undersøkte danske samværsformer, fant at «danskens fremste kjennetegn er at de er

ensomme og uten følelse av fellesskap. [...] danske barn oppdras systematisk til ensomhet og brudd med familien, mens bare døden kan skille indiske barn fra sine foreldre.»

Slik jeg ser det, adskiller den europeisk-vestlige kulturhistorie seg fra den østlige ved at den i tiltakende grad har kommet til å vektlegge enkeltmennesket og den frie individualitet. Forutsetningen for den europeisk-vestlige understrekingen av enkeltmennesket på bekostning av fellesskapet, er at Gud døde, både

MADE IN KOREA:

«Grass Roots Square» består av rundt 50.000 miniatyfigurer på, under og mellom hellene på plassen utenfor Regjeringskvartalet i Oslo. Installasjonen er lagd av den koreanske skulptøren Do Ho Suh, og sto ferdig i fjor.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

på Golgatha og ved Nietzsches tankeskarpe dolk i modernismens berusende og overmodige ungdomstid. Men det var ikke bare et fadermord; det var en gradvis avhugning av alt som tidligere ble ansett som hellig – inkludert familie, ætt og etnisitet.

Det er ikke sikkert at beskrivelsene til Raja og Reddy er like relevante i 2013. Min erfaring er at kulturer og tradisjoner i stadig mindre grad sammenfaller med etnisitet. Det å søke en særnorsk identitet i form av ytre kulturelle kjennetegn, vil ikke bare bli stadig vanskeligere i fremtiden, det vil antakelig også bli mer patetisk, for ikke å si farlig.

Det som derimot er et indre kjennetegn på europeisk-vestlig kultur – vektleggingen av det enkelte menneskes frihet og verdighet uavhengig av etnisitet – vil tilta i betydning. Etter Holocaust, som jo var konsekvensen av et tilbakefall til vektlegging av blodsfellesskap og etnisitet, fikk vi Menneskerettighetene der «anerkjennelsen av mennesket iboende verdighet» henvendte seg til ikke et begrenset antall mennesker, men til menneskeheden.

Det innerste menneskelige finner du ikke lenger i jøde eller greker, palestiner, russer, kineser, somalier, pakistaner eller nordmann, ikke i trelle eller fri, eller i mann eller kvinne. Når individualismen erfares dypt nok, vil den heller ikke bli værende i det Reddy betegnet som «det ensomme, uten følelse for fellesskap». En slik «dypindividualisme» kan derimot bli utgangspunktet for erfaringen av og veien til den andre, til fellesskapet.

Den veien kan bli lengre og mer dramatisk enn vi liker å tenke på. At mange reagerer på at «noen forsøker å definere særegenheter ved en nasjonal kultur», til tross for at det kan avstedkomme både lunken kulturrelativisme og dvask postmodernisme, sier likevel noe om den veien den enkelte må gå for å oppdage den andre og fellesskapet på nytt. Denne gang ikke ut fra nedarvet sedvane, religiøse påbud og etnisitet, men som en individuell erfaring og erkjennelse; ikke som et inkvisitorisk spørsmål til den andre.

Frode Barkved,
Nesodden

frode.barkved@gmail.com